

(ficció)

URÀNIA

per Camil Flammarion

Continuem la publicació del conte de Camil Flammarion, tal com ho anunciàvem en el número anterior de (ciència). Esperem que els nostres lectors apreciïn la publicació d'una segona part de l'obra d'un autor que, com ho recordàvem en la presentació de la primera part, tant ha influït entre els científics del nostre país i entre aquells qui desperten en la seva vocació científica.

II

LA MUSA DEL CEL

VIATGE ENTRE ELS UNIVERSOS I

ELS MONS

LES HUMANITATS

DESCONEGUDES

Llavors vegí la Terra que queia en les profunditats badades de la immensitat; les cúpules de l'observatori, París il·luminat, baixava de pressa; tot sentint-me immòbil, tinguí una impressió semblant a la que se sent en globus quan, aixecant-se enlaire, es veu baixar la Terra. Vaig pujar, pujar llarg temps, arrossegat per una embranzida màgica vers el zenit inaccessible. Urània era a prop meu, una mica més elevada, mirant-me amb dolcesa i mostrant-me els reialmes de baix. La claror havia tornat. Reconequí la França, el Rin, l'Alemanya, l'Àustria, la Itàlia, el Mediterrani, l'Espanya, l'Oceà Atlàntic, la Manxa, l'Anglaterra. Mes tota aqueixa geografia liliputiencia s'empetitia molt de pressa. Bentost el globus terrestre es reduí a les dimensions aparents de la Lluna en el minvant, després d'una petita lluna plena.

"Mira'l, —va dir-me—, aquell globus famós sobre del qual s'agiten tante: passions i que tanca en son cercol estret el pensament de tants milions d'éssers, la vista dels quals no va pas més enllà. Mira com tota sa grandària aparent disminueix a mesura que el nostre horitzó s'eixampla. Ja no distingim més l'Europa de l'Àsia. Ací tens el Canadà i l'Amèrica del Nord. Que n'és de petit tot això!"

Passant a la vora de la Lluna havia remarcat els paisatges muntanyencs del nostre satèl·lit, els cims radiants de llum, les valls pregones omplertes d'ombres, i hauria volgut aturar-m'hi per estudiar de més a prop aquest sojorn veí; mes, desdenyat de donar-hi sols una ullada, Urània se m'enduïa d'una volada vers les regions siderals.

Pujàvem sempre. La Terra, disminuint de més en més a mesura que ens allunyàvem, acabà per ésser reduïda a l'aspecte d'un simple estel, brillant per la il·luminació solar en la sina de la immensitat buida i negra. Haviem girat vers el Sol, que resplendia en l'espai sense il·luminar-lo, i veïem, a l'ensems que ell, els estels i els planetes, que la seva llum ja no esborrava perquè ella no il·luminava pas l'éter invisible. L'angèlica deessa me mostrà Mercuri, en el veïnatge del Sol; Venus, que brillava a la banda contrària; la Terra, igual a Venus com aspecte i com lluentor; Mars, d'on vaig reconèixer els mediterranis i els canals; Júpiter, amb les seves quatre llunes enormes; Saturn, Urani. "Tots aqueixos mons, va dir-me, són sostinguts en el buit per l'atracció del Sol, a l'entorn del qual circulen amb velocitat. És un cor harmoniós gravitant al voltant del centre. La Terra no és més que una illa flotant, un poblet d'aquesta gran pàtria solar, i aquest imperi solar no es en si més que una província en la sina de la immensitat sideral."

Sempre pujàvem. El Sol i el seu sistema s'allunyaven ràpidament; la Terra no era més que un punt; el mateix Júpiter, un món tan colossal, se mostrà empetitit com Mars i Venus, fins a un puntet minúscul a penes superior al de la Terra.

Passàrem a les envistes de Saturn, cenyit amb els seus anells gegantins, i d'on el sol testimoni fóra suficient per a provar la varietat immensa i inimaginable que regna en l'Univers; Saturn, per si sol un veritable sistema amb els seus anells formats de corpuscles emportats en una rotació vertiginosa i amb els seus vuit satèl·lits acompanyant-lo com un seguici celeste.

A mesura que pujàvem, el nostre Sol disminuïa de grandària. Aviat davallà a la categoria d'estel, després perdé tota majestat, tota superioritat més brillant que les altres. Jo contemplava tota aquella immensitat estel·lada, en la sina de la qual ens elevàvem sempre, i cercava de reconèixer les constel·lacions; mes començaven a canviar sensiblement de formes, per causa de la diferència de perspectiva produïda pel meu viatge. Creguí veure el nostre sol, devingut insensiblement un estel molt petit, reunir-se a la constel·lació del Centaure, mentre que una llum nova, esblaimada, blavosa, bastant estranya, m'arribava de la regió vers la qual Urània se m'emportava. Aquesta claror no tenia res de terrestre i no em recordava cap dels efectes que havia admirat en els paisatges de la Terra, ni entre els tons tan canviants del crepuscles

després de la gropada, ni en les bromes indecises del matí, ni durant les hores calmes i silencioses del clar de lluna sobre el mirall de la mar. Potser aquest darrer efecte és aquell al qual s'acostava més, si bé aquesta llum estranya era, i devenia de més en més verament blava, blava no d'un reflex d'azur celeste o d'un contrast semblant al que produeix la llum elèctrica comparada amb la del gas, sinó blava com si el mateix Sol ho fos de blau!

Quin no fou el meu astorament quan vaig adonar-me que ens acostàvem, en efecte, a un sol absolutament blau, com un disc brillant que l'haguessin retallat en els nostres més bells cels terrestres i destacant-se lluminosament sobre d'un fons enterament negre, tot constel·lat d'estels! Aquest sol zafir era el centre d'un sistema de planetes il·luminats per la seva llum. Anàvem a passar rasant un d'aquests planetes. El sol blau s'engrandia a cop d'ull; mes, novetat tan singular com la primera, la llum amb la qual il·luminava aqueix planeta es complicava de certa banda amb una coloració verda. Vaig mirar de nou en el cel i vaig adonar-me d'un segon sol, aquest d'un bonic verd maragda! No volia pas creure els més ulls!

"Travessem —me digué Urània— el sistema solar de Gamma d'Andròmeda, d'on només veus encara que un tros, car se compon, en realitat, no d'aqueixos dos sols, sinó de tres: un de blau, un de verd i un de groc ataronjat. El sol blau, que és el més petit, volta a l'entorn del sol verd, i aquest gravita amb el seu company a l'entorn del gran sol ataronjat que vas a veure dins un instant."

De seguida, en efecte, vegí aparèixer un tercer sol colorit amb aquell ardent rajament, el contrast del qual amb els seus dos companys produïa la il·luminació més rara. Jo el coneixia bé, aquest curiós sistema sideral, per haver-lo observat al telescopi més d'una vegada; mes no en dubtava gens del seu esplendor real. Quines fornals, quins enlluernaments! Quina vivesa de color, en aquella font estranya de llum blava, en aquella il·luminació verda del segon sol i en aquell rajament d'or vell del tercer!

Mes ens havíem atansat, com ja he dit, a un dels mons pertanyents al sistema del sol zafir. Tot era blau, paisatges, aigües, plantes, roquers, lleugerament verdejats del costat il·luminat pel segon sol a penes tocats pels raigs del sol ataronjat que s'aixecava en l'horitzó llunyà. A mesura que penetrava dintre de l'atmosfera d'aquell món, una música deliciosa i suau s'alçava enlaire com un perfum, com un somni. Mai no havia sentit res de semblant. La dolça melodia, profunda, llunyana, semblava provenir d'un cor d'arpes i de violins sostingut per un acompanyament d'orgues. Era un cant exquisit, que comprenia des del primer moment, que no calia analitzar per ésser comprès, i que omplia l'ànima de voluptat. Crec que hauria romàs una eternitat escoltant-lo: no gosava dirigir la paraula al meu guia, de tanta por que tenia de perdre'm una sola nota. Urània se'n va adonar. Va allargar-me la mà i amb el dit m'assenyalà una colla d'éssers alats que voleïaven per dessobre l'aigua blava.

No tenien pas la forma humana terrestre. Eren éssers organitzats evidentment per a viure en l'aire. Semblaven teixits de llum. De lluny, els vaig prendre primer per libèl·lules: No tenien la forma esvelta i elegant, de vastes ales, la vivacitat, la lleugeresa. Mes, examinant-los de prop, vaig adonar-me de llur grandor, que no era pas inferior a la nostra, que no eren pas animals. Llurs caps s'assemblaven igualment als de les libèl·lules, i, com aqueixos éssers aeris, no tenien cames. La música tan delicada que sentia no era altra que la remor del vol llur. Eren molt nombrosos, alguns milers potsers.

Se veien, sobre el cim de les muntanyes, plantes que no eren arbres, ni flors, que aixecaven delicades tiges a enormes alçàries, i aqueixes tiges, ramificades, portaven, com allargant els braços, amples copes en forma de tulipes. Tals plantes eren animades, almenys com les nostres sensitives, i més encara, i com la desmodia de fulles mobibles, manifestaven amb moviments llurs impressions interiors. Aquells bosquets formaven veritables ciutats vegetals. Els habitants d'aquell món no tenien altre hostatge que aquells bosquets, i era entremig d'aquelles sensitives perfumades que ells se reposaven quan no flotaven en l'aire.

"Aquest món te sembla fantàstic —féu Urània— i te demanes quines idees poden tenir aqueixos éssers, quins costums, quina història, quina mena d'arts, de literatura i de ciències. Fóra molt llarg de repondre totes les preguntes que podries fer. Sàpigues solament que llurs ulls són superiors als vostres millors telescopis; que llur sistema nerviós vibra al pas d'una cometa i descobreix elèctricament fets que jamai coneixereu sobre la Terra. Els òrgans que veus sota les ales els serveixen de mans més hàbils que les vostres. Per impremta, ells tenen la fotografia directa dels esdeveniments i la fixació fonètica de les mateixes paraules. No s'ocupen d'altra banda sinó de la investigació científica, és a dir, de l'estudi de la natura. les tres passions que absorbeixen la major part de la vida terrestre, l'aspre desig de la fortuna, l'ambició política i l'amor, els són desconeguts, perquè no necessiten res per a viure, car ni hi ha divisions internacionals ni d'altre governament que un consell d'admi-

nistració, i perquè són andrògines. —Andrògines!— vaig replicar. I vaig gosar afegir: —És millor això?

—És diferent. Són neguits de menys en una humanitat. "Cal —va seguir ella— desfer-se enterament de les sensacions i de les idees terrestres per a trobar-se en estat de comprendre la diversitat infinida que sobre el vostre planeta les espècies han variat d'edat en edat, des dels éssers tan sorprenents de les primeres èpoques geològiques fins a l'aparició de la humanitat, el mateix que encara ara la població animal i vegetal de la Terra es compon de formes les més diverses, des de l'home fins al corall, des de l'elefant fins a la papallona, de la mateixa manera, i en una extensió incomparablement més vasta, entre les terres innombrables del cel, les forces de la natura han donat naixença a una diversitat infinida d'éssers i de coses. La forma dels éssers, en cada món, és el resultat d'elements especials a cada globus, substàncies, calor llum, electricitat, densitat, pesantor. Les formes, els òrgans, el nombre dels sentits —vosaltres no en teniu més de cinc, i encara són pobres— depenen de les condicions vitals de cada esfera. La vida és terrestre sobre la Terra, marciana sobre Mars, saturnina sobre Saturn, neptuniana sobre Neptú, és a dir, apropiada a cada estatge o, millor dit, més rigorosament encara, produïda i desenrotllada per a cada món segons el seu estat orgànic i segons una llei primordial a la qual obeeix la natura entera: la llei del Progrés."

Mentre ella me parlava, jo havia seguit amb la vista el vol d'éssers aeris vers la ciutat florida i havia vist amb estupefacció que les plantes se movien, s'aixecaven o abaixaven per rebre'ls; el sol verd havia baixat sota l'horitzó, i el sol ataronjat s'havia alçat en el cel; el paisatge era decorat amb una coloració fantàstica sobre la qual planava una llum enorme, mig ataronjada i mig verda. Llavors va emmudir la immensa melodia que omplia l'atmosfera, i enmig d'un profund silenci vaig oir un cant, elevant-se amb una veu tan pura que cap veu humana no li podria ésser comparada.

Quin meravellós sistema —vaig exclamar—, un món il·luminat per semblants flameres! Això són, doncs, els estels dobles, triples, múltiples, vistos de prop.

—Són uns sols ben esplèndits aquests estels! —respongué la deessa. Associats graciosament pels lligams d'una atracció mutual, vosaltres els veieu de la Terra, breçats de dos en dos en la sina del cel, sempre bells, sempre lluminosos, sempre purs. Suspesos en l'infinít, recolzant-se l'un sobre l'altre sense tocar-se jamai, com si la unió llur, més moral que material, fos regida per un principi invisible i superior, i seguint les corbes harmonioses, ells graviten en cadença l'un a l'entorn de l'altre, acoblaments celestes nats en la primavera de la creació en els camps constel·lats de la immensitat, mentre que els sols simples com el vostre brillen solitaris, fixos, tranquils, i en els deserts de l'espai, els sols dobles i múltiples semblen animar amb els llurs moviments, la llur coloració i la llur vida les regions silencioses del buit eternal. Aquests rellotges siderals marquen per a vosaltres els segles i les eres del altres universos. Mes —va afegir—, seguim el nostre viatge. Només som a alguns trilionis de llègues de la Terra.

—Alguns trilionis?

—Sí. Si poguéssim sentir d'ací estant la fressa del vostre planeta, els seus volcans, les seves canonades, els seus trons o les vociferacions de les grans multituds els dies de revolució, o els cants piadosos de les esglésies que s'eleven vers el cel, la distància és tal que, admetent que aquestes remors poguessin compassar-la amb la velocitat del so en l'aire, no posarien pas menys de quinze milions d'anys per arribar fins ací. Avui solament sentiríem ço que succeïa sobre la Terra fa quinze milions d'anys. "De tota manera, relativament a la immensitat de l'univers, encara som molt a prop de la teva pàtria.

"Encara reconeixes el vostre sol, allà baix, un estel ben petit. No som pas sortits de l'univers al qual ell pertany amb el seu sistema de planetes.

"Aquest univers se compon de diversos milions de sols, separats uns "La seva extensió és tan considerable, que un llamp, amb una velocitat de tres-cents mil quilòmetres per segon, posaria quinze mil anys per travessar-lo.

"I pertot arreu, a totes bandes, hi ha sols, a qualsevol costat que dirigeixes l'esguard; a tot arreu fonts de llum, de calor i de vida; fonts de varietat inestroncable; sols de tots esclats, de totes grandàries, de tota edat, sostinguts en el buit eternal, en l'éter lluminífer, per l'atracció mutual de tots i pel moviment de cadascú. Cada estel, sol enorme, gira sobre si mateix com una esfera de foc, i voga vers una fi. El vostre sol camina i se us enduu vers la constel·lació d'Hèrcul; aquell el sistema del qual acabem de travessar marxa vers el Sud de les Pleïades; Sírius se precipita vers la Coloma; Pollux se llença vers la Via Làctia, tots aqueixos milions, tots aqueixos miliards de sols, corren a través de la immensitat amb velocitats que arriben a dos, tres i quatre-cents mil metres per segon! És el moviment qui manté l'equilibri de l'univers, que en constitueix l'organització, l'energia i la vida."